

Revista periòdica
N. 68 • Desembre de 2017

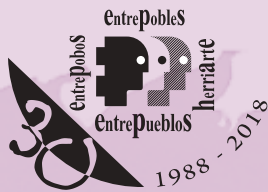
www.entrepobles.org
entrepobles
cooperació poble a poble

Denúncia a la vulneració de drets de les persones migrants i refugiades

A les portes del 30 aniversari

**Multinationals i Drets Humans:
Diàleg amb Lolita Chávez**

S U M A R I

Diàleg amb
Lolita Chávez 2

Caravana Obrint
Fronteres 2017.
Destinació: Melilla 4

Sobre les violacions dels
drets a les persones
migrants i refugiades 7

A les portes del
30 aniversari 9

Per un tractat vinculant
que obligui a les empreses
transnacionals a respectar
els Drets Humans 13

XIV Trobada Feminista
d'Amèrica Llatina
i el Carib. Uruguai,
un viatge a la utopia
feminista 15

Protocol de prevenció
i actuació davant de
situacions d'assetjament 17

Dones i conflictes
ecoterritorials. Impactes,
estratègies, resistències 18

EDITA
Entrepobles
Associació declarada
d'utilitat pública UP-78093-SD

GRAFISME
Esteva&Estêvão

DIPÒSIT LEGAL
B-21094-89

Entrepobles no s'identifica
necessàriament
amb les opinions
expressades en aquest
butlletí

Foto de coberta:
Ecuador Etxea

GUATEMALA

Diàleg amb Lolita Chávez

Alicia Rodríguez i Enric López

El passat 16 de novembre vam tenir la sort de compartir i conversar amb Lolita Chávez al seu pas per Barcelona. Lolita Chávez forma part de l'equip de coordinació del Consejo de los Pueblos del K'iche' por la Defensa de la Vida, Madre Naturaleza, Tierra y Territorio (CPK). Aquest any ha estat nominada al Premi Sajarov com a defensora dels drets humans. Això és el que va sorgir d'aquest diàleg...

Quina és la situació actual del conflicte de les empreses transnacionals amb les comunitats del Quiché?

Les empreses transnacionals arriben al Quiché en un context bastant vulnerable, amb una història de guerres, colonització i una forta expressió racista. És un racisme estructural enfocat a la generació d'odi cap als pobles originaris de Guatemala i especialment cap als pobles que defensen les nostres cosmovisions, el nostre plantejament de vida i la nostra existència.

Al Quiché hi ha prou cultura de relació amb la mare terra, amb l'organització comunitària, però alhora ens trobem amb la presència d'un estat que margina i exclou: més del 70% de la gent està en situació d'empobriment extrem, hi ha molta exclusió en educació, no hi ha oportunitats laborals per a la joventut. El sistema executiu, el legislatiu i el judicial estan en mans de persones *ladinas*, i és en aquest entorn patriarcal, racista i colonitzat on les empreses es recolzen per imposar-se.

L'estat autoritza llicències mineres i hidroelèctriques sense cap mena de dubte. Encara que hagi ratificat el conveni 169 de la OIT, obvia el dret a la consulta. Als pobles no se'ns informa del tipus d'empresa que arriba, quin tipus d'explotació fa, quines són les dimensions territorials o els danys col·laterals. No reconeixen l'organització dels pobles, ni molt menys la nostra presa de decisions.

L'estat arriba intimidant amb un destacament militar. Estan també els grups paramilitars que mai s'han anat d'aquests territoris i que tenen vincles amb estructures criminals de gent que mata a sou. Tot això amb l'afegit de la forta corrupció dels funcionaris i representants del govern, ja sigui a nivell municipal, departamental o nacional. La majoria d'alcaldes i diputats estan vinculats a estructures criminals, corruptes i a les empreses transnacionals.

I quin ha estat el paper de les consultes comunitàries en tots aquests processos?

Prendre la decisió de fer la *consulta prèvia, lliure i informada* i exercir el *dret de lliure determinació*, de forma autònoma, democràtica i pacífica ens ha enfortit l'organització en la territorialitat. A més vam tenir suport, no només dels pobles originaris, sinó també de la resta de la ciutadania afectada. Es va unir el sector urbà amb el sector rural, la joventut va poder participar i enriquir uns plantejaments que al principi eren adultocèntrics. El paper de les dones en la presa de decisions ha estat impressionant. L'estat ha seguit la seva activitat repressiva contra un moviment molt democràtic, ja que s'han fet més de 90 consultes, amb la participació de més d'un milió de persones decidint el «No a les empreses transnacionals» i el «Sí a la vida».

Quins han estat des del teu punt de vista els impactes específics que han viscut les dones per la defensa del territori coster?

Hem viscut molta violència, amb components econòmics, polítics, socials i culturals però també en la nostra vida mateixa. Aquesta violència es dona en territoris en disputa, amb expressions patriarcal i corporatives del neoliberalisme, en contextos colonitzadors. Les dones ho estem vivint com una situació que travessa tot el nostre ésser. Ens estan assassinant pel fet de ser defensores. Per protegir-nos hem arribat a haver de sortir dels nostres territoris i de la participació política als moviments.

Es dona un augment molt fort de l'empobriment de les dones, ja que hem de veure com cobrir econòmicament desplaçaments, la nostra defensa penal, les recàrregues de treball comunitari i a les cases, que no es fan visibles als moviments socials. Les dones estem apel·lant al fet que sigui un treball en igualtat de condicions amb els companys. Hi ha impactes a la salut, perquè rebre aquest atac frontal per part de les empreses

suposa un desgast emocional, físic i espiritual. Ho estem patint també en l'alimentació, ja que el neoliberalisme entra amb els transgènics i amb les grans cadenes de comercialització que allunyen els aliments de nosaltres i de les nostres famílies.

La criminalització diferenciada també s'està donant als territoris, ja que a mi em criminalitzen dient que no només lluito contra les transnacionals sinó que també sóc guerrillera, que estic en contra del desenvolupament, que espanto el turisme. Però també em diuen bruixa, ja que nosaltres estem relacionades amb la medicina ancestral i l'espiritualitat. Em diuen boja i també m'han arribat a dir prostituta. M'han intentat violar. Una de les amenaces deia literalment *«a aquesta filla de puta la matarem, però abans la violarem i davant d'ella violarem la seva filla»*. Aquesta violència sexual és una amenaça afegida que hem de suportar pel fet de ser dones.

Hem estat desprotegides per l'estat de Guatemala i hem tingut dificultats per accedir a la justícia. Ens toca també lluitar per l'alliberament dels nostres esposos, fills i pares, a més de patir situacions d'assetjament sexual quan anem a les presons a visitar-los.

El racisme el seguim vivint de manera molt forta, se'ns titlla de índies ignorants. Viure acusacions falses és viure una tortura psicològica i un desgast emocional, econòmic, físic i organitzatiu. Ja no et donen treball, doncs hi ha entitats que cuiden la seva imatge i, si estem acusades, com en el meu cas, d'associació il·lícita, plagi i segrest, de coacció i d'amenaça, aleshores les organitzacions diuen: «Bé, és millor que resolguis el teu problema i després ja parlarem de la qüestió laboral». De ser mestra i educadora he passat al fet que m'assenyalin com a criminal.

Com valors la teva gira per Europa? Quines fites creus que s'ha aconseguit?

Jo havia vingut altres vegades a Europa i l'emoció que havia sentit és diferent a la que sento ara. Valoro bastant el treball que es fa a través de les organitzacions al País Basc que són les que m'estan donant protecció ara.¹ Estic en un refugi temporal, tornaré a Guatemala i al Quiché. Valoro molt haver aconseguit sortir amb vida, estar amb vida és la meva aspiració ara.

1. Programa de Protecció Temporal per a Defensors i Defensores de DDHH de Govern Basc.

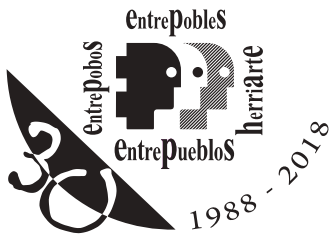
Rosa Mateu

Valoro el fet de poder conèixer altres moviments, expressions contextuais i experiències que estan passant a Europa, com operen les empreses transnacionals aquí i a altres pobles. Això em dóna una amplitud de mires, que el que passa a nivell local té a veure amb el que passa a nivell global. És una oportunitat, perquè quan vaig sortir estava molt dolguda pels atacs mediàtics i violents que havia sofert, i amb un duel molt profund. És un crim encara que no m'hagin matat.

Sóc la veu de moltes veus que s'han quedat al camí, de gent que va voler denunciar i no va tenir l'oportunitat, de dones que segueixen sent torturades a les presons, de dones que als territoris pateixen invasions, tortures i desallotjaments, nenes cremades i empresonades per expressar el seu dret a defensar drets i jo respiro de diferent forma, m'omple d'energia i dic que cal seguir aquest camí, perquè la denúncia és important així com la vinculació en xarxes i la crida a la reflexió a Europa, perquè els problemes es resolguin en origen i que aquí se sàpiga quines empreses ens estan assassinant allà i es vegi que el que per a uns és desenvolupament, per als pobles i les dones segueix sent, principalment, mort i saqueig. ■

«Els pobles originaris som llavors de vida»

«És la vida dels territoris el que estem defensant»

IMMIGRACIÓ I CIUDADANIA

Caravana Obrint Fronteres 2017. Destinació: Melilla Denúncia a la vulneració dels DDHH de les persones en moviment a Europa

Montse Benito, Mª Dolores García i Joana Mª Perelló

El passat mes de juliol, entre els dies 14 i 22, va tenir lloc la segona acció de la «Caravana Obrint Fronteres», en la qual participem algunes de les companyes de Entrepobles de diferents territoris. Aquesta xarxa és una plataforma estatal que va néixer el 2016 amb la caravana a Grècia i actualment està formada per més de 100 col·lectius i organitzacions, entre elles Entrepobles.

*Una caravana
de resistència i
acció política
amb mirada
feminista*

L'objectiu principal és el de denunciar les polítiques migratòries criminals i d'asil de la UE i dels seus estats membres, concretament en aquesta segona edició les de l'estat espanyol. Per això la nostra destinació final era Melilla (Frontera Sud), passant per Madrid, Sevilla, Algeciras, Tarifa, Málaga i Almeria, denunciant la vulneració sistemàtica dels DDHH que es dona en aquesta frontera.

*Incorporar
el feminisme
significa
visibilizar
a les dones,
reconeixent
la particular
violència que
enfrenten i
reconeixent-les
com a subjectes
actius i polítics*

Un viatge ple de solidaritat, reivindicació, aprenentatges, experiències, cures i calidesa humana, compost per més de 450 persones de tot l'estat espanyol. Hem tractat d'enfortir els llaços solidaris entre els pobles, teixits en totes direccions i des de tots els territoris. Juntes hem recorregut molts quilòmetres omplint els carrers d'aquestes ciutats amb crits i càntics de «Solidarité, avec les sans papiers», «Ni CIE's ni fronteras, ni muerte en las pateras», «Ongi etorri errefuxiatuak», «Papeles para todas o todas sin papeles», «Libertad, libertad, detenidas por migrar», «Las vallas matan, Europa remata», «Ninguna persona es ilegal» o «Dones lliures en territoris lliures».

Una caravana de resistència i acció política amb mirada feminista, quant a participació (un 70% de dones) i quant a fer visible la presència de les dones en els processos migratoris, com a protagonistes. Incorporar el feminisme significa visibilizar a les dones, reconeixent la particular violència que enfrenten i reconeixent-les com a subjectes actius i polítics. És absolutament necessari posar en valor el seu esforç i el seu treball, la seva lluita diària i les seves resistències. Dones que travessen fronteres convertides

en zones de guerra, espais militaritzats en els quals el patriarcat les agredeix doblement fent més profundes les desigualtats, multiplicant la violència, l'exploació i l'exclusió. La violència sexual, component endèmic de tots els conflictes, és usada a la frontera i en el seu camí com un arma més.

Una caravana viva en tot el recorregut, amb accions organitzades «in situ» responnent al dia a dia del que estava succeint al nostre al voltant: acció a l'aeroport de Sevilla denunciant les devolucions en calent, «performance» simulant un naufragi a la costa de Tarifa, acció a Melilla davant l'exministre d'Interior Fernández Díaz, presentació a Melilla d'una queixa formal davant la delegació de govern per l'actuació de les forces policials a la frontera, lliurament de demandes a l'actual Ministre d'Interior a Almeria.

Les actuacions de l'Estat espanyol i la major part dels estats membres de la Unió Europea, despleguen mecanismes destructors de vides humanes, doncs si no maten directament com va passar a la platja de Tarajal a Ceuta el 2014, deixen morir a milers de persones, ja sigui a través d'intervencions de les forces i cossos de seguretat de l'Estat; a través dels discursos dels membres del Govern i altres institucions públiques, que reforcen i legitimen aquests mecanismes; o a través del simple desistiment de responsabilitats, com l'omissió de socors a qui està en perill de mort.

Hem pogut contrastar que són pràctiques habituals les devolucions col·lectives il·legals (devolucions en calent), l'omissió de socors i del Dret del Mar a persones que naufraguen

Assemblea de la Caravana a Sevilla

en aigües espanyoles, i que en molts casos s'acudeix a la gendarmeria marroquina, fins i tot estant en aigües de la jurisdicció espanyola; l'abandó de nens i nenes en mobilitat (els mal anomenats MENES, menors no acompanyats) als carrers de Melilla, sense aplicar-los els acords internacionals de l'interès superior del menor; les condicions dels CIE (Centres d'Internament per a Estrangers), on romanen privats de llibertat i en pessimes condicions, persones que no han comès cap delictes; la externalització de fronteres a tercers països (Turquia, el Marroc) pagant-los moltíssims milions perquè facin el paper brut que els països europeus no volen fer, o els discursos i arguments que fomenten el racisme i la xenofòbia, el menyspreu i el rebuig.

Sabem que no estem davant situacions que succeeixen de manera aïllada, sinó davant una arquitectura d'impunitat que permet la sistemàtica violació dels drets per part de les institucions de la Unió Europea, i particularment de l'Estat espanyol. La «normalització» d'aquestes violacions de drets humans és una de les realitats més doloroses que hem enfrontat. No solament és preocupant, és i ha de ser indignant, perquè no són morts, són assassinats.

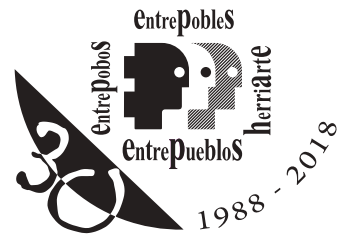
A la frontera es viuen de manera especialment salvatge les conseqüències del racisme i el patriarcat estructural, com hem pogut

comprovar. Les realitats que sofreixen les persones migrants són ocultades. Les silencis la por a la deportació, el tracte vexatori que sofreixen contínuament, la seva pobresa, la repressió. Melilla, aquesta zona de no dret. Es construeix sobre el racisme social i institucional, la pràctica de maltractaments i tortura, tot fonamentat en un lucratiu model securitari que suposa milions a moltes empreses i lobbies del sector.

No es compta amb mecanismes adequats per garantir la seguretat i la protecció de les víctimes de tracta o de les persones LGTBI.

A més volem també visibilitzar i denunciar la situació de les dones a Melilla que està travessada per les característiques precàries del treball transfronterer, en les que els ocupadors i altres actors es beneficien de la mà d'obra barata i dels buits legals que exacerbent la precarietat laboral. Concretament, les dones «portadoras», que transporten mercaderies cap al Marroc sobre les seves esquenes o a les seves mans per poder proveir d'ingressos al seu nucli familiar, estan exposades a un conjunt d'abusos i agressions; i les treballadores de la llar, de les quals la situació d'exploació laboral és vergonyosa i inhumana.

Desconeixem en escriure aquest article quin serà el futur de la «Caravana Obrint Fronteres». Les accions més potents fins ara, han estat les rutes a Grècia el 2016 i a

La «normalització» d'aquestes violacions de drets humans és una de les realitats més doloroses que hem enfrontat

No es compta amb mecanismes adequats per garantir la seguretat i la protecció de les víctimes de tracta o de les persones LGTBI

Melilla aquest 2017. En aquests moments s'està treballant en un procés de discussió als diferents territoris i en una propera assemblea general sobre el model de caravana i la destinació pel 2018.

Des de Sevilla, per la proximitat a la Frontera Sud, Entrepobles ha estat participant en les reunions que van marcant les estratègies

treballa per afrontar aquesta realitat, que a més se sustenta, com tots els dispositius de repressió, en el lucre. Per això, s'anima activament a sumar-se al boicot de les companyies que gestionen els macro vols especials de deportació, que suposen entorn de 12.000.000 € anuals. Actualment la contracta la té una UTE formada per Viatges

*És necessari
 trencar aquesta
 frontera de la
 indiferència en
 la qual vivim
 submergides
 cada dia als
 nostres territoris,
 assenyalar als
 culpables*

Clavells en memòria dels qui han perdut la vida en el Mediterrani

futures. Pròximament hi ha previst fer una trobada a nivell andalús, possiblement a Màlaga, que reforci la nostra presència en la denúncia dels atropellaments i morts que tenim cada dia. També mantenim una estratègia de coordinació amb altres col·lectius, com la «Plataforma som migrants», o assistint a les jornades anuals a Cadis, que s'han dut a terme el passat 27 i 28 de novembre on es van presentar dades i recerques molt serioses sobre el tema [<https://www.apdha.org/media/informe-frontera-sur-2017-web.pdf>].

Des de València i Múrcia s'ha articular el treball contra la repressió de les persones migrants a través de les campanyes locals i de la Campanya Estatal pel Tancament dels CIE i la fi de les deportacions. Des d'aquests espais s'articula la lluita contra el racisme institucional, exigint el tancament d'aquests centres i realitzant un treball de veedoria de DDHH. Les polítiques racistes es fonamenten en el control de les persones migrants, i sense el sistema pervers de deportació no seria possible. Per això es

Barcelona i Air Nostrum (filial d'Iberia). No obstant això, fins a l'any passat, era Air Europa qui gestionava aquests vols.

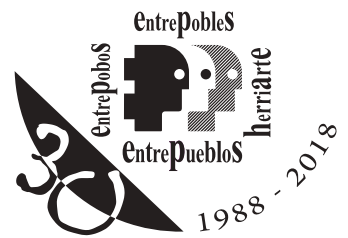
Des de Barcelona, Entrepobles ens hem implicat en la iniciativa del Tribunal Permanent dels Pobles (TPP) sobre la vulneració dels DDHH de les persones migrants i refugiades, que expliquem en aquestes mateixes pàgines.

La gent d'Entrepobles seguirem als carrers i als mitjans denunciant al costat de molta altra gent, no callant, desobeint les lleis injustes per obeir als DDHH, perquè no volem ser còmplices d'aquestes polítiques, ni normalitzar el dolor de les nostres veïnes, perquè no ens volem posar ni ens posarem mai de part de l'opressor, de qui destrueix vides.

És necessari trencar aquesta frontera de la indiferència en la qual vivim submergides cada dia als nostres territoris, assenyalar als culpables, mostrar la nostra solidaritat i cridar amb força que un altre món sí és possible. ■

Sobre les violacions dels drets a les persones migrants i refugiades

Brid Brennan i Mónica Vargas – Transnational Institute

El model capitalista neoliberal s'articula actualment al voltant de la criminalitat i la impunitat. Els directius de les empreses transnacionals més importants del món i de la banca internacional reben tots els honors malgrat del seu paper en les crisis financeres globals i altres desastres que afecten el planeta.

Acte de llançament del TPP a Barcelona

També es tracta d'una era en la qual el extractivisme neocolonial despulla de forma massiva comunitats empobrides del Sud Global. Alhora es van deslligant guerres permanents que devasten les nostres societats i programes austericidas que agredeixen profundament la nostra dignitat. Per a persones que habitem al continent europeu, potser l'espai des d'on es cristal·litza de forma més aguda aquest model, rau en la mort i desaparició de desenes de milers de persones, en el seu intent per travessar els mars Mediterrani i Egeu.

Però molt poques vegades tenim accés a la veu i l'anàlisi dels propis protagonistes d'aquestes històries. Si això passés, es aconseguiria, no només entendre les causes del desplaçament forçat, sinó a més identificar les polítiques i responsables de aquesta situació. És precisament el que es proposa fer la convocatòria del **Tribunal Permanent dels Pobles (TPP) sobre les violacions amb impunitat dels Drets Humans de les persones migrants i refugiades.**

La proposta del TPP¹ va ser llançada per una àmplia gamma d'organitzacions i xarxes de persones migrants a Europa, així com xarxes de suport afins en què participa Entrepobles.

El Tribunal parteix del reconeixement de l'evident i considerable contribució que les persones migrants i refugiades han realitzat durant dècades al desenvolupament econòmic i polític d'Europa, així com als seus països d'origen. Aquestes persones reafirmen de forma creixent els seus drets humans en lluites com aquelles de les persones migrants indocumentades reivindicant els drets dels seus fills/es, les persones emprades en el servei domèstic, les persones que treballen com a jornaleres agrícoles a Europa, les que sobreviuen al sector informal, o com a treballadores de la construcció, construint les nostres cases i oficines; les que treballen al servei de la indústria turís-

1. Vegeu a convocatòria completa en aquest enllaç: http://transnationalmigrantplatform.net/?page_id=282

La proposta del TPP va ser llançada per una àmplia gamma d'organitzacions i xarxes de persones migrants a Europa, així com xarxes de suport afins en què participa Entrepobles

Potser un dels aspectes més notables d'aquest procés és que aspira a construir des de baix, amb les persones més afectades

Confiem que aquest procés permetrà donar poder i donar major visibilitat als Pobles Migrants

Acte de llançament del TPP a Barcelona

tica en hotels i càterings, al treball sexual, o bé als vaixells i plataformes petrolíferes.

Aquesta iniciativa pretén enfrontar l'«Europa Fortalesa», sustentada en polítiques d'exclusió que impliquen la discriminació, l'exclusió, explotació i violació dels drets en totes les etapes del procés migratori. L'absència d'enteniment de les causes i responsables del desplaçament freqüentment abona el terreny de la intolerància, el racisme, la xenofòbia, la islamofòbia, la LGTBfòbia contra les persones migrants i les seves famílies, algunes vegades manifestades amb extrema violència contra les persones en trànsit així com als països d'assentament.

El Tribunal té diverses aspiracions, que s'espera aconseguir en un procés d'al voltant dos anys. En primer lloc, es busca registrar les propostes de les comunitats de persones migrants i refugiades per documentar en forma rigorosa. En segon lloc, es tracta d'escoltar i visibilitzar els casos de violacions dels drets de les persones migrants i refugiades. Així mateix, s'aspira a analitzar conjuntament les causes profundes (incloent els acords de comerç i inversions, l'extractivisme a nivell global, així com la cadena global de producció) dels desplaçaments forçats de persones migrants i refugiades. D'altra banda, es busca determinar les responsabilitats dels governs, incloent-hi la Unió Europea. I finalment, cal destacar que el TPP enfocará el paper de les empreses transnacionals en la cadena de producció global així com en el règim de fronteres.

Per això, s'han definit en un procés de reflexió col·lectiva, sis eixos de treball: les causes del desplaçament forçat; el trajecte

des dels països d'origen; el règim de fronteres; l'Europa Fortalesa; l'enfocament de gènere i la diversitat sexual; i els drets de les persones menors d'edat i joves. El document de l'acusació va ser presentat acompanyat de testimonis de persones afectades i va permetre situar el Jurat davant el repte de jutjar sobre crims de contra la humanitat, alhora que sobre les respostes i alternatives que estan en ple procés d'elaboració.

Potser un dels aspectes més notables d'aquest procés és que aspira a construir des de baix, amb les persones més afectades. Després de l'èxitós llançament a Barcelona el 7 i 8 de juliol de 2017, es va iniciar un procés de preparació de tres primeres audiències. La primera a Itàlia, al voltant del règim de fronteres a la Mediterrània, la segona a França, enfocant l'Europa Fortalesa i la tercera a Catalunya, concentrant-se en la situació de les persones menors d'edat i la joventut, així com en l'enfocament de gènere. Aquestes audiències haurien de nodrir el procés entre finals de 2017 i mitjans de 2018, i donarien pas posteriorment a audiències sobre els eixos restants.

Confiem que aquest procés permetrà donar poder i donar major visibilitat als Pobles Migrants, encarant la cadena de responsabilitats en tota la ruta migratòria i obrint l'espai perquè es promoguin mesures d'accés a la justícia i de fi de la impunitat. Però per sobre de tot, esperem que el Tribunal nodreixi de manera efectiva la legítima reivindicació de la Sobirania dels Pobles, a partir de la qual podem canviar la realitat i avançar cap a la justícia social, econòmica, política i ambiental. ■

A les portes del 30 aniversari

Alex Guillamón

Durant aquest 2018 la nostra organització complirà, i celebrarà, els seus primers 30 anys d'existència. Al proper número tractarem de mostrar un panorama més detallat, tant de la nostra història, com sobre el paper que creiem que pot tenir una organització com Entrepobles en el context actual. Aquí només volem ara fer un primer recordatori i agraïment als centenars de persones i als molts col·lectius que, des de 1998, heu fet possible la trajectòria d'aquesta organització de solidaritat internacional, i el manteniment durant aquest temps dels seus valors i la seva independència.

Però en realitat aquesta història va començar just deu anys abans... Va ser al febrer de 1978, quan va saltar a la premsa internacional al barri de Monimbó. Era el dia de l'aniversari de Sandino. La població d'aquesta comunitat indígena a Masaya ja

a Amèrica Central, sinó també el que ens estava passant al nostre país. Una generació d'activistes començava a digerir la frustració de les expectatives que havien alimentat en la lluita contra la dictadura franquista, que anaven molt més enllà de poder votar cada

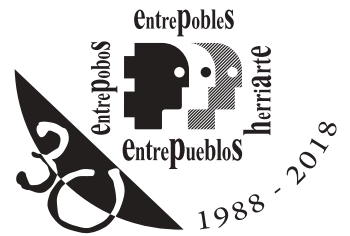
1980: Joves de Managua partint per a la Croada d'Alfabetització

no va aguantar més, va perdre la por i es va alçar, il·luminant la llarga i cruel nit en què els EUA tenien sumida a Nicaragua amb la dictadura dels Somoza. Encara faltaven 17 mesos perquè el Front i el poble sandinista prenguessin Managua i s'apoderessin de tot el país. Però Monimbó va ser l'«efecte papallona» que, a més de 8.000 quilòmetres de distància, va estimular el naixement, inicialment tímid, dels primers comitès de solidaritat amb la revolució nicaragüenca al nostre país, que aviat donaria lloc al primer gran moviment de solidaritat internacionalista.

És important assenyalar que l'esclat d'aquest moviment de solidaritat no va tenir únicament com a causa el que estava passant

quatre anys perquè les elits econòmiques i polítiques seguissin conservant els seus privilegis. I van projectar a Nicaragua aquestes expectatives. Aquesta projecció es va ajuntar amb l'oportunitat de dirigir la mirada, per primera vegada en moltes dècades, més enllà de les fronteres en què el franquisme va tenir tancat el país.

L'apassionant repte d'una revolució en un dels països més pobres del continent americà, enfrontada a la guerra de baixa intensitat finançada per l'imperialisme (...) va captivar i va mobilitzar milers d'internacionalistes, i aquella experiència va marcar les nostres vides. Des de l'Estat espanyol van ser successives les

És important assenyalar que l'esclat d'aquest moviment de solidaritat no va tenir únicament com a causa el que estava passant a Amèrica Central, sinó també el que ens estava passant al nostre país

*D'aquests valors
 i del saber
 acumulat en
 aquest moviment
 de solidaritat vam
 heretar algunes
 de les premisses
 bàsiques de la
 nostra identitat,
 que, a dia
 d'avui, encara
 no s'acaben
 d'entendre a la
 «cooperació al
 desenvolupament*

remeses de voluntaris (es) organitzades des de la xarxa de Comitès de Solidaritat amb Amèrica Central existents a tot l'estat, o des de sindicats i comitès d'empresa, o de forma espontània i individual (...).

Portàvem a la motxilla un grapat de llibres i la sana intenció d'ensenyar al que no sap. Però un cop estavellats contra una realitat molt més complexa, ens vam adonar que els nostres desfasats manuals ens servirien de poc, que les nostres ganes d'ensenyar s'havien convertit en ganes d'aprendre. Un dolor profund ens havia

per cert, Berta Càceres va aprendre les primeres lletres de la paraula solidaritat donant suport a les comunitats salvadorenques refugiades a la seva terra; a les muntanyes i les selves guatemalenques del Quiché o els camps de refugi de Campeche, Chiapas o Quintana Roo -Mèxic-. Gent de totes les professions, estudiants i, especialment, gent dedicada a l'ensenyament o la sanitat..., gent solidària que volia ajudar aquells pobles a empènyer un nou món, ja que no s'havia aconseguit aquí.

Comunitats salvadorenques arriben al refugi de Colomoncagua (Hondures)

despertat del somni de la utopia, obrint-nos els ulls davant la tragèdia d'un petit i violentat país al que no se li permetia ni respirar».¹

Va ser la *Cruzada Nacional de Alfabetización* nicaragüenca la que, a partir de març de 1980, va convocar les primeres brigades internacionalistes, multiplicant i estenent el moviment. Alhora, amb l'inici dels moviments insurreccionals contra els governs militars a El Salvador i Guatemala, el moviment de solidaritat es va estendre a aquests dos països.

Durant aquesta dècada centenars de persones van acompanyar el poble de Nicaragua que resistia la «guerra bruta» del Govern Reagan; o el salvadorenc a Morazán, a Chalatenango (a les zones alliberades de l'FMLN), o als camps de Colomoncagua i Mesa Grande (Hondures), on,

Entrepobles va ser el resultat d'un procés de discussió en la coordinació estatal dels Comitès de Solidaritat, com un instrument del moviment de solidaritat, per fer front als reptes i possibilitats que s'obrien (ja a la segona meitat dels 80) amb l'inici de les polítiques públiques de cooperació estatals i descentralitzades. Per incidir-hi des dels valors i les visions d'un moviment social que havia nascut prèviament a aquestes polítiques i que, per tant, no depenia ni volia dependre d'elles.

D'aquests valors i del saber acumulat en aquest moviment de solidaritat vam heretar algunes de les premisses bàsiques de la nostra identitat, que, a dia d'avui, encara no s'acaben d'entendre a la «cooperació al desenvolupament», com la bifocalitat, l'autonomia política i l'horitzontalitat en les relacions solidàries:

1. «La llamada de Nicaragua 30 años después, escrito col·lectiu», *Viento Sur* 2014

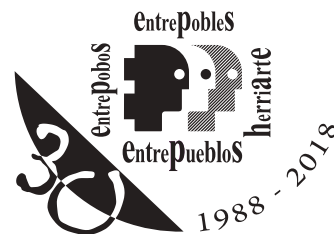
Quan s'observen les activitats del Comitè en aquests 25 anys, es pot comprovar el caràcter

bifocal de les seves accions, és a dir, la focalització cap a la pròpia societat d'una banda (...) i cap a l'acompanyament de lluites en diferents pobles, comunitats i països, de l'altra.

Producte de la reflexió sobre l'experiència realitzada amb els «Frentes» a Amèrica Central, es va refermar el concepte d'autonomia política del propi Comitè i el caràcter bidireccional de la solidaritat».²

Però els Comitès de Solidaritat van patir un declivi important a principis dels 90. Els

seguim mantenint llaços a Cuba amb organitzacions que promouen processos d'educació popular i valors emancipadors com el feminisme, l'economia social i l'ecologisme. I des de finals dels 90 Entrepobles va decidir començar a treballar a la zona andina, on hem consolidat relacions de solidaritat i cooperació amb organitzacions i moviments socials transformadors a Equador i Perú. També hem donat suport a processos més concrets amb MST al Brasil o la defensa dels drets humans a Hondures. I hem promogut

Assamblea d'Entrepobles 1990

Al llarg d'aquests anys ens hem implicat al nostre país i hem conreat llaços internacionals amb organitzacions i moviments socials, tractant de donar suport i interconnectar reivindicacions i alternatives

processos de pau a Amèrica Central, amb diferents matisos, van fer canviar coses, perquè no canviés res. Va costar pair les derrotes i les «auto-derrotes» dels processos revolucionaris. I una organització com Entrepobles, que havia nascut en el si d'aquest moviment social internacionalista, va haver de seguir el seu camí en un context diferent, això sí, conservant un funcionament basat en organitzacions territorials formades per persones activistes d'alguns dels Comitès de Solidaritat que van sostenir la seva aposta internacionalista en la dècada neoliberal i en l'esclat de l'«Onegeisme».

En aquests nous contextos vem ampliar els horitzons de la nostra cooperació solidària. Des de la insurrecció zapatista el 1994 hem volgut mantenir vincles solidaris a Chiapas amb els processos que s'hi desenvolupen. Des d'aquesta mateixa època

la solidaritat entre moviments i organitzacions cap a la frontera Sud, al Marroc.

Aquesta ampliació d'experiències ens ha permès guanyar en aprenentatges, enriquir la nostra visió i conèixer interessants processos de lluita emancipadora i les seves contradiccions.

Al llarg d'aquests anys ens hem implicat al nostre país i hem conreat llaços internacionals amb organitzacions i moviments socials, tractant de donar suport i interconnectar reivindicacions i alternatives:

- Des de l'internacionalisme feminista, aprenent dels moviments feministes la seva crítica radical al patriarcat, la seva defensa de la justícia de gènere, d'una vida lliure de violències, de la sobirania dels cossos i de la sostenibilitat de la vida;
- Amb els pobles indígenes, cooperant en la defensa dels seus drets, que es poden resumir en el dret a l'autodeterminació;
- Des de l'internacionalisme ecologista, teixint complicitats també amb els mateixos

2. *Más de 25 años de internacionalismo*, Interpueblos, Comité de Solidaridad con los Pueblos, Cantàbria 2005

*Us convidem ja
 des d'ara,
 a la 30a
 Assemblea anual
 que tindrà lloc
 els dies 12 i
 13 de maig a
 Barcelona*

pobles indígenes, amb l'ecologisme social i els moviments camperols, en la defensa del territori i els béns comuns, i la cada vegada més urgent tasca de crítica i proposta d'alternatives al desenvolupament capitalista;

- Com defensors i defensors de drets humans aprenent a cuidar-nos, a protegir i a protegir-nos davant del creixent autoritarisme, les retallades de llibertats, la criminalització de la protesta social o de la immigració;
- Aportem el nostre granet de sorra a promoure un moviment local i internacional de crítica i alternatives al gegantí poder de les corporacions multinacionals, el seu assalt a la sobirania dels pobles i la seva cooptació de les institucions públiques;
- I hem acompanyat processos d'organització social a través de l'educació popular, l'economia solidària, la comunicació social, etc.

Al document fundacional d'Entrepobles de 1988 es deia «les causes de la rebel·lió són moltes, de vegades van soles, altres van totes juntes», doncs bé, entenem que els problemes a què s'enfronta la humanitat en aquest segle XXI ens plantegen la necessitat d'ajuntar i integrar aquestes causes.

I creiem que, al 2018 i en endavant, malgrat el replegament etnocèntric i la cultura de la por que volen inocular-nos des dels poders econòmics i polítics, l'internacionalisme serà més necessari que mai. Que no podrà existir cap moviment realment transformador que no tingui les seves arrels fermament submergides en la realitat local, però tampoc sense una clara consciència de

les implicacions que tenen els fenòmens globals que vivim i patim en aquest segle, sobre el nostre quefer i viure local; ni tampoc sense una clara consciència de la responsabilitat planetària de les nostres opcions en aquest quefer i viure local. Per això seguirà sent important l'existència d'organitzacions que impulsin aquesta consciència i pràctica internacionalista.

En aquesta trajectòria no només hem comptat amb el suport i la participació de totes les persones i col·lectius que s'han associat, han participat activament o han col·laborat puntualment amb Entrepobles, també hem pogut comptar amb la complicitat de centenars de persones i organitzacions impossibles d'enumerar, amb les que ens hem donat suport mútuament en l'activació de campanyes, moviments socials, reivindicacions socials i polítiques, etc. I, per descomptat, amb les organitzacions germanes d'Abya Yala/Amèrica Llatina i algunes del Marroc, de les que hem après gairebé tot.

No hem estat mai una organització especialment preocupada per l'auto-promoció. Potser pel nostre origen, mai hem concebut Entrepobles com un fi en si mateix, sinó com una modesta aportació a la transformació social «a», «des de» i «amb» els moviments socials emancipadors, des d'una visió internacionalista.

Però tot això no treu per a ser capaços de celebrar-nos quan cal celebrar-nos. Per això us convidem ja des d'ara, tant a la 30a Assemblea anual que tindrà lloc els dies 12 i 13 de maig a Barcelona, com a les diferents activitats que en cada localitat realitzaran les organitzacions territorials d'Entrepobles. ■

Per un tractat vinculant que obligui a les empreses transnacionals a respectar els Drets Humans

Alicia Rodríguez

El 26 de juny de 2014 el Consell de Drets Humans de Nacions Unides va adoptar la resolució 26/9, per l'elaboració d'un instrument internacional jurídicament vinculant sobre les Empreses Transnacionals i altres empreses en relació al respecte als Drets Humans. Es tracta d'una victòria històrica després de dècades de discussió i intents fracassats a Nacions Unides. Entrepobles forma part de la Campanya global per reivindicar la sobirania dels pobles, desmantellar el poder de les empreses transnacionals i posar fi a la impunitat, una coalició de 200 moviments socials, xarxes, organitzacions i campanyes i hem estat presents, del 23 al 27 d'octubre de 2017, a la seu de NNUU a Ginebra durant el tercer període de sessions del grup de Treball intergovernamental.

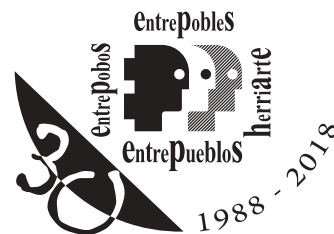
Què hem anat a fer a Ginebra?

A partir de l'aprovació de l'esmentada resolució 26/9, es crea un Grup de treball intergovernamental de composició oberta sobre les empreses transnacionals i altres empreses comercials en matèria de Drets humans, que assumeix aquest mandat de l'elaboració del mecanisme jurídicament vinculant. Aquest Grup de Treball s'ha reunit 3 vegades, al 2015, al 2016 i al 2017 a Nacions Unides, on participa també una àmplia representació de la societat civil.

La Campanya Global ha participat activament en les sessions del Grup de Treball i ha facilitat la participació de representants de diferents moviments socials i organitzacions durant les Setmanes de Mobilització en paral·lel a les sessions del Grup de Treball.

La Campanya també ha participat activament en la construcció d'un projecte de Tractat Vinculant. El procés va iniciar amb la construcció d'un «Tractat dels pobles» (2014), la presentació de «8 punts» davant la primera sessió del Grup de Treball (2015) i de 6 presentacions sobre temes específics a la segona sessió (2016). Per a la tercera sessió, la Campanya ha elaborat un esborrany complet de Tractat, en un procés intens que va tenir lloc des dels inicis del 2017 que es va presentar a Ginebra.

La Campanya Global organitza també sessions paral·leles en el marc de Nacions Unides, en les que poden participar també les representacions de les delegacions dels governs que estan participant de les sessions del Grup de Treball.

Entrepobles forma part de la Campanya global per reivindicar la sobirania dels pobles, desmantellar el poder de les empreses transnacionals i posar fi a la impunitat

Tant els Estats Units com l'UE han intentat des dels inicis per tots els mitjans bloquejar l'elaboració d'aquest tractat vinculant.

Per altra banda, els moviments socials que formen part de la Campanya Global van organitzar tallers en l'espai públic de la *Place des Nations*, on es van abordar les diferents problemàtiques que ens preocupen des dels moviments socials en relació a la vulneració dels DDHH per part de les Empreses Transnacionals i la necessitat de la creació d'un instrument jurídicament vinculant. Aquest any s'han fet tallers sobre la Cadena Global de Subministraments i els Drets Laborals, Transnacionals i salut, Murs i seguretat, Dones en lluita; Justícia climàtica, ambiental, indústries extractives i aigua; Crims corporatius, Drets humans, empreses transnacionals, justícia i reparació; Transnacionals, deute i IFIS, Sobirania alimentària i Drets dels camperols i camperoles; Règim de comerç i inversions, TISA i OMC.

Què ha passat a Ginebra? Quins resultats s'han aconseguit?

El projecte d'informe i el de conclusions es van adoptar per consens i es presentaran davant del Consell de Drets Humans per a la seva aprovació definitiva en març de 2018. Es va acordar a més a més que el document relatiu als elements per a un Tractat, proposat per l'Equador en aquest tercer període de sessions, queda obert, a l'espera de que s'enviïn els comentaris, fins a finals de febrer i que, juntament amb els resultats dels períodes de sessions de 2015 i 2016, constituïran la base per a elaborar el projecte de Tractat amb el qual començar a treballar a la IV Sessió.

Arribar fins aquí ha estat complicat i ha hagut diversos moments en aquesta III Sessió del Grup de Treball que pensàvem que el procés no continuaria endavant. Tant els Estats Units com l'UE han intentat des dels inicis per tots els mitjans bloquejar l'elaboració d'aquest tractat vinculant. L'UE a tra-

vés del seu portaveu de la missió europea davant l'ONU, Jerome Bellion-Jourdan, va mantenir una postura durant tota la setmana d'obstaculitzar el procés, i l'últim dia de feina del Grup de Treball, el divendres 27, l'UE va convocar a les organitzacions socials i de Drets Humans a una reunió, on va arribar a dir que res del que s'havia parlat aquella setmana li havia convençut per tirar endavant amb el procés i avançar en la creació de normes vinculants dirigides a les ETN.

En el cas dels Estats Units, que no ha participat als tres anys de treball des de que va votar en contra de la Resolució 26/9 en 2014, en aquesta ocasió el seu representant va participar per dir que aquest Tractat no serà vinculant per quins van votar en contra d'ell i per suggerir que el Grup de Treball necessitaria d'un nou mandat del Consell de Drets Humans per a seguir endavant amb la seva missió.

Quins reptes tenim ara?

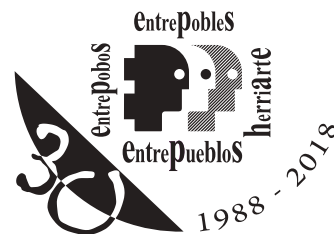
La Campanya Global com ja ha demostrat als tres períodes de sessions que s'han fet fins ara vol contribuir al procés de construcció d'un Tractat Vinculant, amb propostes fetes amb la participació d'un bon nombre de moviments socials i organitzacions de la societat civil de tot el món, tenint en compte les experiències de les comunitats afectades. En aquest sentit, i com ja hem explicat abans, la Campanya ha elaborat un esborrany complet de Tractat i seguirà de ben a prop el procés que s'està seguint des de Nacions Unides i participarà a la IV Sessió del Grup de Treball.

Hem d'aconseguir que la Campanya es conegui cada cop més per ajuntar encara més forces i enllaçar les lluites camperoles, sindicals, de les dones, en definitiva, de tots els moviments que estan lluitant per un món més just. ■

FEMINISMES

XIV Trobada Feminista d'Amèrica Llatina i el Carib. Uruguai, un viatge a la utopia feminista

Agustina Daguerre — Entrepobles Perú

Reunió plenària de l'EFLAC

Dia 1

En travessar la porta de la Rural del Prado vaig poder comprovar que la utopia feminista havia pres la forma d'un petit poble d'amb prou feines quatre carrers. Una gran avinguda principal tallada per algunes paral·leles, en les quals se succeïen pavellons i petits mòduls d'oficines, cadascun d'ells batejat amb diferents noms de les grans, les mares i àvies feministes que al llarg de la història van anar forjant i donant forma al feminisme llatinoamericà. Des de l'escalinata puc sentir la bullícia de les converses de les més de 2000 dones arribades de diferents llocs del continent.

A pas lleuger em dirigeixo al pavelló Berta Càceres, l'espai que alberga les discussions de l'eix 7: «Guerres i Resistència: Expulsions, Terra i Territoris», que, juntament amb altres nou més, construeix la proposta programàtica de la trobada i en l'organització de la qual col·laborem. Activistes feministes, defensores de DDHH, líders indígenes i camperoles de territoris afectats per acti-

vitats extractives de diversos tipus analitzen el context i els reptes que aborden des dels seus diferents països. Són cossos arrelats en territoris que es pensen, senten i somien alternatives, són aquelles que planten cara a l'avanç de la locomotora desenvolupista que assetja, fereix i criminalitza la diferència. Les guardianes de la paraula, el silenci i la memòria, acompanyen, i ajuden a ordenar i registrar la teranyina d'idees teixides entre totes. Els testimoniatges de totes elles revelen la cara real d'un desenvolupament que, lluny de complir amb les promeses d'acabar amb la pobresa, ve a arrasar, atropellar i vulnerabilitzar encara més les seves vides.

Per la tarda més de 70 propostes de tallers autogestionats se celebren en paral·lel. Opto per un promogut per organitzacions barrials d'Argentina: «Els nostres cossos, els nostres barris, els nostres territoris. Construint perspectives feministes de i des dels debats sobre el dret a la ciutat». Allí unes 40 dones responem la pregunta inicial «sóc feminista al barri perquè...» Les respostes de cadas-

Manifestació de l'EFLAC pel 25N

cuna mapegen les nostres pors i esperances comunes. Algú diu «sóc feminista al barri perquè és al barri que també ens maten», «perquè vull caminar lliure per la nit», «perquè sóc feminista a tot arreu». En grups ens conviden a pensar com seria una ciutat feminista. Com serien els seus carrers? Qui i com gestionaria els serveis? Com seria l'educació? I així seguim somiant alternatives des de diferents mirades, la institucional es troba amb l'anarquista, la indígena amb la lesbiana urbana, la brasilera amb la sueca-peruana. Som un animal col·lectiu que s'ensuma, es reconeix i s'interpel·la. Som diversitat pura interseccionant les nostres realitats i mirades.

Dia 2

A l'assemblea de l'eix 7 els debats continuen pensant primer les esquerdes del sistema. Quines oportunitats tenim per transformar les nostres realitats? I després analitzant les nostres estratègies de lluita: què i com fem per posar fre a la barbàrie extractivista que ninguneja els plans de vida dels nostres pobles? Una companya negra brasilera planteja la necessitat de pensar-nos com a moviment i de «desjerarquizar i valoritzar el coneixement popular com a forma d'apoderament dins dels feminismes», unes altres ens recorden la importància de la cura en aquestes lluites de llarg alè que ens desgasten i emmalalteixen.

El ritme frenètic d'activitats continua, miro de nou el programa i, quan ja m'he decidit per un altre espai reflexiu, em trobo a un mar de dones ballant waacking, una dansa urbana creada als 70 per col·lectius LGBTI. Impulsada per la famosíssima frase d'Emma Goldman «si no puc ballar no és la meva revolució», em sumo a la festa. Nany

Guerrero, del col·lectiu mexicà les Filles del Rap, ens convida a riure'ns i a abraçar la nostra malaptesa inicial, a deixar-nos portar i connectar amb els nostres cossos. La ment calla per una estona i el cos, aquest gran nomenat en tots els espais, aconsegueix parlar per fi.

Dia 3

És el dia de la gran plenària, l'assemblea d'assemblees, aquella on totes les conclusions de tots els eixos es donen lloc. Un grup se succeeix darrere l'altre en l'escenari, hi ha molt soroll, l'àudio és dolent, els discursos es fragmenten. Escolto a Claudia Korol en representació de l'eix «Els noms dels feminismes» clamant «som un moviment plural, anticolonial, anticapitalista, antiracista» i penso que aquests adjectius recullen molt bé el que ens agradaria que fossin els nostres feminismes, però, com potenciar ara les nostres accions quotidianes per revolucionar els carrers, les comunitats, les cases, els llits? En definitiva, com fem que les transformacions de les nostres relacions deixin de sostenir les estructures de dominació i opressió?

Per la tarda Montevideo es tenyeix en verd i morat, centenars de dones caminen des de l'esplanada de la Universitat fins a la Plaça de la Intendència, tot passa molt ràpid, la marxa és molt curta, massa, el míting també. La veu de Minou Tavares Mirabal, filla i neboda de les germanes Mirabal, rebruny a la plaça preguntant fins a quan tolerarem aquestes formes d'extrema crueltat, de tortura contra els cossos i vides de les dones. A la calor dels cossos, mentre ocupem l'espai públic, acaba de cobrar sentit la frase que ens va compartir una dona brasilera al debat de l'eix 7: «les dones som com l'aigua, creixem quan estem juntes.» ■

Protocol de prevenció i actuació davant de situacions d'assetjament

Comissió de Feminismes d'Entrepobles/Entrepueblos/Entrepobos/Herriarte

Sabem que la lluita contra la violència de gènere sempre ha constituït una constant en el treball d'Entrepobles, amb organitzacions de dones d'aquí i als països on treballem, i que forma part de l'essència de la nostra organització acompanyar processos d'emancipació i apoderament de persones i grups. L'obstinació en la defensa dels drets sexuals i reproductius ha estat central, no només al nostre acompanyament solidari, sinó també en algunes investigacions realitzades¹ a la recerca d'indicadors de violència masclista i de respostes que es tradueixin en accions sistemàtiques per a la seva eradicació.

Per tot això tenim la ferma convicció que qualsevol tipus d'assetjament atempta contra els principis estratègics d'una organització com la nostra i els valors que la sustenten.

Des d'aquestes premisses i per respondre a alguna demanda que es començava a entreveure, ens plantegem elaborar un Protocol que té com a principal objectiu assumir la responsabilitat de procurar un entorn en el que resultin inacceptables les conductes que puguin ser constitutives d'assetjament, i s'estructura en cinc apartats, dedicats als següents temes:

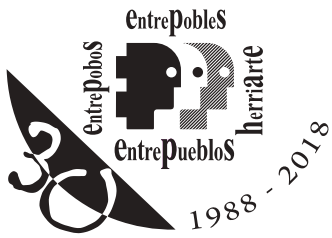
- Definicions (conceptualització): tipus d'assetjament
- Conseqüències o impacte que té l'assetjament a la persona assetjada i en l'organització:

- Objecte i àmbit d'aplicació del protocol
- Mesures de prevenció.
- Mesures d'actuació per eliminar l'assetjament.

Al començament del document s'inclou un quadre que recull la normativa reguladora de les conductes d'assetjament, des de l'àmbit europeu a l'estatal. Tanmateix, per a totes les persones que hem contribuït a la seva elaboració la part més important és el treball de sensibilització i formació que es planteja, dirigit a totes les persones d'Entrepobles i a les de les nostres contraparts, mitjançant el qual s'intenten prevenir les conductes d'assetjament.

A més, s'estableixen altres mesures de prevenció, entre de les quals cal destacar la creació d'una *Comissió de Bons Tractes*, que té com a funcions fonamentals atendre les persones que denuncien, garantint que se'ls doni una resposta àgil i eficaç, així com investigar sobre els fets denunciats i elaborar un informe de conclusions sobre el cas:

1. *Violències contra les dones en el món: Diversitat de mirades i estratègies per afrontar-les:* <http://www.entrepobles.org/index.php/publicaciones/2634-violencia-contra-mujeres-estrategias>

*El Protocol s'ha
elaborat a la
Comissió de
Feminismes, obert
a aportacions i
reflexions*

El Protocol s'ha elaborat al llarg de diversos mesos per un petit grup de companyes, totes elles pertanyents a la Comissió de Feminismes, restant obert a altres aportacions i reflexions. Les reunions s'han fet majoritàriament no presencials, establint-se un repartiment de tasques, que requerien llegir detingudament altres protocols i articles elaborats per sindicats o organitzacions socials, reflexionar-hi i posar en comú aquestes reflexions per decidir els continguts que tenien sentit dins nostre protocol, perquè responien a l'especificitat d'una organització com Entrepobles.

Així vam poder tenir-lo finalitzat per l'Assemblea de Sevilla, el passat mes de maig, on es va presentar el document com-

plet per a la seva aprovació i, al seu torn, es va dedicar un espai a realitzar una exposició oral sintetitzada del seu contingut, que va permetre recollir aportacions, reflexions i suggeriments: El Protocol va ser aprovat en les seves línies generals en aquesta Assemblea, assumint el grup redactor la responsabilitat d'incorporar les aportacions que, sens dubte, contribuirien a millorar-lo.

En el moment actual, un cop incorporats els canvis suggerits, ens trobem en la fase de difondre-ho, ja que està pensat perquè sigui conegut per tota l'organització: base social, persones contractades i qualsevol altra persona que col·labori amb Entrepobles. La nostra intenció és sintetitzar-lo en un format que resulti clar i atractiu per a la seva lectura. ■

FEMINISMES

Dones i conflictes ecoterritorials. Impactes, estratègies, resistències

Clara Ruiz

*«Els conflictes
socials
ecoterritorials
són el gran
problema
llatinoamericà
del segle XXI.
El sol fet
d'aixecar la veu
contra aquest
model implica
estigmatització,
criminalització i
mort»*

«A l'Amèrica Llatina les dones vivim als nostres cossos, les nostres ments, els nostres fills i filles, els nostres territoris, les múltiples violències del model de desenvolupament del capitalisme extractivista, imposat els últims vint anys al Sud Global».

Entrepobles, després de casi trenta anys d'agermanar-nos amb les lluites dels moviments socials del sud en la defensa dels seus drets, venim constatant que els països d'Amèrica Llatina, obeint a les grans elits econòmiques que organitzen el món per a enriquir-se i acumular, basen les seves polítiques en l'extracció de recursos naturals sense promoure veritables polítiques estructurals que posin fi a la desigualtat i la pobresa, i afectant de forma especialment greu a les dones, els pobles indígenes, i organitzacions que defensen els seus territoris. Com diu Rocío Silva: «Els conflictes socials ecoterritorials són el gran problema llatinoamericà del segle XXI. El sol fet d'aixecar la veu contra aquest model implica estigmatització, criminalització i mort».

El Perú no escapa d'aquesta lògica. Allà estem acompanyant a les dones que lluiten contra una vida lliure de violències, defensant el seu cos i el seu dret a decidir sobre aquest, als pobles indígenes que defensen

els seus territoris, i als defensors/es de drets humans, que exerceixen el seu dret a la llibertat d'expressió i a la protesta.

En aquest camí, i sentint la necessitat de treballar en aliança amb altres organitzacions del sud i del nord, des del 2014 venim executant un Conveni juntament amb Aieti, la Coordinadora Nacional de Drets Humans, Demus i Flora Tristán.

Durant aquests anys, hem anat reflexionant sobre com ve impactant a la vida de les dones la posada en pràctica d'aquest model extractivista al Perú. Considerant aquest un aspecte clau, i posant en contacte l'agenda del moviment feminista, el moviment de drets humans i el de defensa del territori, vam decidir impulsar una publicació que recollís tot allò escrit anteriorment, realitzant noves aportacions, centrant-nos en alguns territoris concrets on treballem (amazònics i andins), i a partir de testimonis de dones que hem anat coneixent a les seves diferents lluites.

*La Rocío ha
 sabut recollir
 el millor del
 pensament
 generat al Perú
 i a Amèrica
 Llatina
 sobre com
 l'extractivisme
 afecta de forma
 diferenciada a la
 vida de les dones
 als seus territoris*

Per això, vam pensar en Rocío Silva Santisteban, professora universitària, escriptora i poeta feminista, ex secretària de la Coordinadora Nacional de Drets Humans, defensora, i una de les veus més lúcides del periodisme peruà contemporani, ha acompanyat d'a prop alguns dels casos més emblemàtics de defensores del territori, com el de Máxima Acuña.

La Rocío ha sabut recollir el millor del pensament generat al Perú i a Amèrica Llatina sobre com l'extractivisme afecta de forma diferenciada a la vida de les dones als seus territoris. A partir d'un procés d'investigació participativa, revisió de casos i diàleg amb les líders i defensores que han viscut en primera persona aquestes afectacions, però que també han encarnat valuosament processos de resistència, tenim amb nosaltres la publicació: *Dones i con-*

flictes ecoterritorials. Impactes, estratègies, resistències. Amb ella pretenem aportar a la comprensió i visualització de les vulneracions de drets en contextos de conflictes ecoterritorials des d'una mirada feminista, enriquint el debat i perfilant l'important rol que juguen les dones defensores del medi ambient al Perú, dins i fora de les seves organitzacions, així com els desafiaments als que s'enfronten.

Després de la diagramació i impressió del estudi, estan previstes una sèrie de presentacions amb la presència de l'autora, acompanyades de testimonis de defensores, intervencions de representants d'organitzacions del estat i societat civil, projeccions, i intervencions artístiques, amb la finalitat de visualitzar la problemàtica i anar desestigmatitzant la feina de les dones defensores al Perú i a nivell global. ■

On trobar-nos:

DOMICILI SOCIAL: Av. Meridiana 32, ent. 2a (esc. B) · 08018 Barcelona
T. 93 268 33 66 · F. 93 268 49 13 · www.entrepobles.org · info@entrepobles.org

ANDALUSIA

- C/ José Mª Moreno Galván, 18, Bl.K - 2° B
41003 Sevilla · T. 616 564 551
- entrepobles.a@gmail.com

ASTÚRIES

- ep.asturies@entrepobles.org

CASTELLA-LA MANXA

- ep.castillalamancha@entrepobles.org

CASTELLA I LLEÓ

- ep.valladolid@entrepobles.org
- ep.burgos@entrepobles.org
- ep.zamora@entrepobles.org
- <http://entrepoblesvalladolid.wordpress.com>

CATALUNYA

- C. August 21, entl. 1a · 43003 Tarragona
- C. Raiers 13 · 25500 La Pobla de Segur (Lleida)
- Av. Meridiana 32, ent. 2^a (esc. B) · 08018 BCN
- penedes@entrepobles.org
- <http://entrepoblespenedes.wordpress.com>
- <http://entrepoblesbarcelona.wordpress.com>

COMUNITAT DE MADRID

- ep.madrid@entrepobles.org

EUSKAL HERRIA

- herriarte@gmail.com

ILLES BALEARS

- C. Carme, 6 · 07701 Maó (Menorca)
- entrepoblesmallorca@yahoo.es

LA RIOJA

- Apdo. 1.327 · 26080 Logroño

PAÍS VALENCIÀ

- C/ Sant Isidre 9 · 03803 Alcoi
- C/ Venezuela 1 · 03610 Petrer
- Paratge Sant Josep. C. Pipa 7
12600 Vall d'Uixó (Castelló)
- alacant@entrepobles.org
- <http://entrepoblesalacant.wordpress.com>
- entrepobles.valencia@gmail.com

REGIÓ DE MURCIA

- marcuba3@gmail.com

SEGUEIX-NOS A FACEBOOK I TWITTER:

www.facebook.com/Entrepbs
www.facebook.com/entrepoblesencastillayleon/
www.facebook.com/EntrepoblesPaisValencia
www.facebook.com/pages/EntrePobles-Camp-de-Tarragona/671304729635435
www.facebook.com/pages/EntrePobles-Mallorca/684751931634597
www.facebook.com/EntrepoblesMadrid
[@entrepobles](http://www.facebook.com/EntrepoblesPenedes)
[@EntrePobles_Tgn](https://twitter.com/EntrePobles_Tgn)
[@EntrepoblesV](https://twitter.com/EntrepoblesV)

Aportacions econòmiques

IBAN (ES05) Triodos Bank (1491) Oficina (0001) Núm. c.c. (21-3000079938) • Avinguda Diagonal, 418, 08037 Barcelona

Entrepobles - BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sol·licitud d'ingrés com a soci/sòcia

Nom i cognoms .....

NIF*

Data de naixement .....

Adreça .....

C.P. .... Població .....

Telèfon .... Professió .....

Correu electrònic .....

Quota anual ..... 74 € ó ..... €

Si tens dificultats econòmiques posa't en contacte per flexibilitzar la teva aportació.

Entrepobles recomana fixar-la en el 0,7% del salari.

Ordre de pagament per a l'entitat bancària

Banc / Caixa .....

NÚMERO DE COMPTE - IBAN									
IBAN	ENTITAT	SUCURSAL	D.C.	NÚM DE COMPTE					

Sol·licito que fins nou avís, carreguin al meu compte o llibreta els rebuts que periòdicament els presentarà a nom meu **Entrepobles**

Nom i cognoms .....

Adreça .....

C.P. .... Població .....

Firma

*NIF imprescindible per a desgravament en l'IRPF.

Avis legal: De conformitat amb el que estableix la llei orgànica 15/1999, de 13 de Desembre, de protecció de dades de caràcter personal, i la Llei 34/2002, d'11 de juliol, de serveis de la societat de la informació i de comerç electrònic, l'Associació Entrepobles/Entrepobles/Entrepobos/Herriarte garanteix la confidencialitat i seguretat en el tractament de les dades de caràcter personal, necessaris per poder formalitzar la inscripció com a soci/a. Es pot exercir el dret d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició mitjançant un correu electrònic a la bústia info@entrepobles.org o per mitjà d'un escrit a: Associació Entrepobles - Av. Meridiana 32, ent. 2^a (esc. B), 08018 Barcelona.